

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

Անէութիւն , ծանօթ աստուած դու միայն .
Անդունդ լռին , ուր վայրիջեալ արդ գընամ ,
Ըզմարդ ընդէր թողեր գերծուլ ի ձեռաց .
Քանի ինձ հեշտ էր քունն ի մէջ քոց գըրկաց .
Յանկէտ մոռացս ես նընջէի տակաւին ,
Չտեսեալ զայդ լոյս զայլընդայլոյ դըժպըհին .
Եւ ընդ երկայն գիշերդ՝ իմ քուն խաղաղիկ
Անզարթչելի կայր , յանըրջոց տեւեանց զիրկ :

— Այլ զի ծընայ , հարկ ծընանել էր անշուշտ .
Զոր չառնուի յանձն՝ եթէ տայր ոք խորհուրդ :
Զուր ապաշաւք . կարգեալ ի կեանս ի բախտէն ,
Քեզ , արեգակն , աստէն անէծս արձակեմ :

— Այլ յիրաւի նոր արշալոյսդ այդ նախկին ,
Եւ անըստոյգ զարթումն անգէտ էակին ,
Անծայրածիր տարած վայրացն առընթեր ,
Եւ անքըթիթ հայեացք մարդոյն ընդ եթեր ,
Եւ պատարուն յոյս եւ հիացք ըզմայլմանց
Մըթագնեն զակն՝ այն ինչ ի մուտս անդ կենաց :
Եւրկ նոր , ողջոյն , առ որ յաւուրց ես անկայ ,
Քեզ , հողագունտ , յապայ բառտից իմ վըկայ :
Ողջոյն քեզ ջահ նըւիրական՝ կենսաբեր ,
Արփիդ , համայն արարածոց նախկին սէր :
Երկինք անբաւ , տեառն արարչին հովանիք .
Երկիր , որրանք մարդոյ , չըքնաղ արքունիք .
Ողջոյն քեզ , մարդ , ընկեր , եղբայր , ինձ հանգէտ .
Քեզ , հրաշագեղ հատոր ոգւոյս իմ յաւէտ ,
Եւ ձեզ , միջնորդք , վըկայք կենաց բարեբաստ .
Բախտ ձեր լըցցի . ահա բերեմ ձեզ սիրտ աստ . . .

— Երազ չըքնաղ . սակայն երազ է , եղովկ .
Անդուստ ըսկիզբն առեալ , եւ գայ արդ յամբոկ :
Բանայ զտապանն ինձ վիշտ սակաւ առ սակաւ .
Հուսկ օր , ողջոյն . լեր քաղցրագոյնն ի կեանս բնաւ :

Կելով կեցի, հատեալ զամայս կենցաղոյս,
Ուր մէն մի քայլ կոխէր զթառամ սին ծաղկունս .
Ուր միշտ յուսով զեղծեալ ընդ խաբս իմ մըտաց՝
Ջերջանկութիւն ինձ ցուցանէր միգամած .
Ուր ի հողմոյ մահուն փրչմունս ջերագոյն
Յար ցամաքէր աղբիւր չըրթանցս ազազուն :
Այլ ոք աղէ ցընդեալ ի ցաւս ընդունայն
Թող ի խընդիր ելցէ աւուրցն որ կորեան .
Եւ ընդ գարնանն այգոյ կորուստն ի յաշխար ,
Այգրէն կենաց ցանկանայցէ նա յօժար :
Իսկ ինձ թէ բախտ շնորհէր ընտրել ինքնակամ
Ջարքայից գահ , կամ զհանճարոյ գաւազան ,
Ջիմաստութիւն , ըզփառս , ըզգեղ կամ ըզգանձ
Եւ յաւելոյր ըզմանկութեան տիս անանց ,
Երդնում ի մահ , զի ի կենցաղս այսգունակ
Առողջանալ յարեւ՝ չըգայր ինձ փափաք :
Չկամիմ զաշխարհ ուր բնաւք փոխեալ անցանեն ,
Ուր յիշատակն իսկ եղծանի համօրէն .
Ուր բնաւ յողգողդ , կորըստական , վաղանցիկ ,
Ուր առաւօտ իսկ չիք աւուր երջանիկ :

— Այսպէս քանկցս անկեալ մարմնովս ի պատիր՝
Հատի ըզյոյս առ ի սըրտէս անյարիր .
Քանկցս իմ միտք վեհերոտեալ եւ տարտամ ,
Կարծէր վառիլ ցուրտ իմն ազդամամբ զօրութեան .
Եւ մըտախորհ ընդ խօլ իմաստ ջենոնի ,
Յըստոյիկեանն ըզհէքս ի քօղ ծածկէի .
Եւ խորասոյզ ի զառանցանս անխըտիր ,
Մոռացութեանն հառաչէի՝ առ ի դիւր :
Սին հեշտ . նինջ սուտ : — Ջերդ ոչ բըլրոցն ի բացէ ,
Ուր հռովմ յիւրոցն աւերակաց ելանէ ,
Ընդ կոյտսն անբաւ խառն անդ եւ աստ տեսանի
Նորոգակերտ պարիսպ , շինուած վաղեմի .
Թատերք կործան , որոց ճակատք ահագին
Ծածկին ի սէղ կամ ընդ փոշի թաւալին .
Մորենի թուփք պատեն զպալատ դիւցազանց .
Կան դիք թաւալ զսեմովք թափուր տաճարաց .
Անմահ կոթողն հովանացեալ ի հիւղեակ ,
Սիւնն յարդարեալ յօտարաձեւ ի քանդակ .

Սէշ եւ ծաղկունք ի հրապարակն ու ի շիրիմ,
Եւ աստուածովք նորովք լրցեալք տաճարքն հին .
Մինչ աստ եւ անդ ձիգ միջոցաւ ի բացէ
Տրկար շըշունչ ըզլըռութիւնն հատանէ . . .
Սոյն եւ հոգին յետ տատանմանցն ի յերեր :
Թըշուառութիւն եղծեալ ըզբանն հիմն ի վեր ,
Դարձոյց ըզնա յանծայրածիր աւերակ .
Անյուսութիւն անդ կայ զերդ յաղթ փըլատակ .
Լըռին անդունդ ըզգայութեանց շիջանուտ .
Ընդդիմամարտ անշունչ տարերք յարապտոյտ ,
Ժամանակաւ ցընդեալ կըրից մընացուած ,
Բազմաշըփոթ խազմ խորհրդոց եւ կամաց ,
Սին յիշատակք , ցաւք , խիղճ մըտաց , դառնութիւն :
Աւերն այն , սհ , ի նշան լինէր դէթ մահուն :
Այլ կեայ հոգին դեռ յայդ տըխուր պայմանի .
Հուր անդարման , որ ինքն յինքեան սընանի ,
Աւ ի մոխրոյն նորաստեղծեալ . ջահ դըթնեայ ,
Որ քան զշիրիմն եւս անդր այրել դեռ խիթայ :

Ո՛վ ես , հոգի . կայծակն ի հուր բոցակէզ ,
Յետ իմ կեայցես . դեռ վըշտըմբերք կայցեն քեզ .
Հիւր դու անճառ , զինչ լինիցիս յապագայն ,
Գնայցես խառնիլ ի մեծ լամբար տըւընջեան :
Թերեւս իցես կայծ մի նորուն կայծականց .
Ճաճանչ մոլար , զոյր աստղն այդրէն խընդրէ զդարձ .
Գուցէ մեռեալ՝ երբ մարդն յեղծումն հասանէ ,
Լիցիս հիւթ ջինջ քան զոր բըխեացն ինչ յերկրէ .
Տիղմ հոգեկիր , կաւ մըտաւոր խոհական , . .
Զինչ տեսանեմ . զընդաս ընդ բանքս ի դողման .
Անէութիւնն՝ ահ , եւ տաղտուկ՝ վիշտքն ածեն .
Կեալ զանգիտես , եւ զարհուրիս յօրհասէն :

— Ո՛վ պարզեսցէ ըգբեզ , խորհուրդ սոսկալի :
Զուր ինձ խօսին իմաստասէրք աշխարհի .
Նոցին իսկ միտք վըսեմք յածին ի վարան .
Զի եւ ի նմին իսկ ի կաւոյ զանգեցան :
Սոկրատ՝ ըզհնոց իմաստութեանն առեալ լոյս ,
Քեզ ի խընդիր կայր յելլադայ պերճ աւուրս .

ի Սունիոն ապա Պլատոն գայր ըզբէն :
Անցին դարձ քսան , եւ դբեզ խընդրեմ ես աստէն .
Անցցեն քըսան դարձ աստըստին , եւ մարդիկ
խարխափեսցեն դեռ ընդ գիշերն յոր յածիմք :
Սրանայ յաչաց ճըշմարտութիւնն ապըստամբ .
Եւ զցիր ճաճանչան ածէ շուրջ Տէր սոսկ զինքեամբ :

— Այսպէս հուպ աչքս ի կափուցումն առ ի լոյս ,
Եւ չեկեսցէ ի մըխիթար բըբացս յոյս .
Անցցէ հոգիս անառաջնորդ , մըթային
ի գիշերոյ աստեացս՝ ի մռայլ տապանին ,
Եւ տանիցիմ՝ յանգէտս յաշխարհն յոր երթամ՝
Զբարիս՝ յանյոյս , զչարիս՝ առանց հատուցման :
Աստուած անգութ , ձայն տուր . թէ կաս յիրաւի ,
Զկարեմ զօրէնսդ անիծանել յարժանի :
Գէթ վարձաւորն յետ ցերեկին տաժանմանց
Բազմի յերեկս ընդ հովանեաւ , առեալ վարձ .
Իսկ կըքելումս արդ ընդ բեռամբ խիստ բաղդին ,
Եւաւորն իմ վերջ՝ մահ ելանէ ինձ բաժին :

— Այլ մինչ ժայթքեալ ըզհայհոյանս ի վարան ,
Լամ յիմ վերայ՝ դէտակն առ իմ գերեզման ,
Վառեալ հաւատքն իբրեւ ըզբաղցր յիշատակ ,
Ծագէ նըշոյլ յուսոյ յապայս տըխրերանդ .
Յըստուերց մահու վերականգնիմ ես արծարծ ,
Պընդեալ առոյգ հոգւով ի ծայր անդ կենաց :
Հատեալ գընամ՝ ի փայլ ջահիդ երկնալոյս
Յելնն ի զըւարթ՝ ի մտից իմոյ կենցաղոյս .
Ի մի նըկատ գիտեմ ըզկեանս մահացուին ,
Ուր բնաւք աչացս հանդէպ ի շար ինձ պարզին ,
Եւ ընթեռնում յապայս ըզկարգն որ յայժմուս .
Զանէութեան դըրունս յետուստ փակէ յոյս ,
Եւ ապշելոյս ցուցեալ զոլորտսն տարած ,
Մահուամբ պարզէ ինձ ըզկենացն առեղծուած :
Հաւատքն՝ որ մնայ ինձ առ եզեր դամբանին ,
Յիշեմ , աւանդ , զի թեւարկէր յորրանն իմ :
Անմահական վիճակ երկրին աւետեաց ,
Դարուց ի դարս յանձնեալ որդւոց առ ի հարց .

Զոր ընդունին միտք զարթուցեալ նոր անդուստ ,
Որպէս զարե , ըզկեանս , պարգեւս ի վերուստ ,
Զերդ կաթն հոգւոյ , զոյգ ի բանալ մեր ական ,
Մեզ ջամբեցաւ այն ի շըրթանց մայրական :
Ի նախ տիոցն ի մարդն եղեալ խորամուխ ,
Փայլեաց ի սիրտ եւ քան ըզբաննն կանուխ :
Փորձեալ մանկան ի ճիգն ըզխօսս առաջին ,
Թոթովէ զվեհ իւր դաւանումն յորրանին .
Ոյր բողբոջեալ յանգէտս անձին իւր առ մօր ,
Ընդ լաւութեան աճէ ի սիրտն օր քան զօր :

Ո՛հ , թէ առ մարդ ճշմարտութիւնն հաստեալ կայ ,
Ըզպարզ զայդ գեղ անշուշտ առեալ է նորայ .
Եւ ի մանուկ տիոց աչացս յանդիման ,
Անցեալ ի միտս յըզգայութեանց ամենայն ,
Իբր ըզվըճիտ նըշոյլս արփւոյն երկնաւոր ,
Անդուստ յայդուէ պատէ զոգիս մեր բոլոր .
Եւ ի մըտաց իջեալ ի սիրտ՝ սիրով լի ,
Ընդ յիշատակ եւ ընդ կենցաղ մեր խառնի .
Եւ ձինաթաղ իբրեւ ցորեան ի յազդոջ ,
Ի մեր ի սիրտ նախ քան զփրթթեւ տայ բողբոջ .
Եւ յանցանեւ մըրըրկայոյզն ամառան ,
Տայ ըզպըտուղն յանմահութիւն նուիրական :

Արիիդ անհաս , նորոց երկնից դու լամբար ,
Ըզսուրբ նըշոյլ քո տուր աչացս ի մըթար .
Շո՛ղ անդորրիչ , էջ ի ծոցոյ Բարձրելոյն .
Ասող ազդեցող , յիս ծագեսցիր դու փայլուն .
Ա՛հ , դու սոսկ կաս . եւ տըխրականս ի սահու .
Աղօտացեալ բանն ի մըթան զիս թողու .
Բանն այն յոխորտ , անբաւական լոյս ջահի
Առ դրամբք շիրմին հանգոյն կենաց շիջանի :
Ե՛կ փոխանակ նըմին , նըշոյլ երկնաճեմ ,
Եկ յորդեսցիր ի բերս ըզլոյս աննըսեմ .
Փոխան արփւոյն , զոր այլ չտեսից՝ լիջիր ինձ ,
Եւ փայլեսցիր զերդ երեկոյն ասող յերկնից :

Լ Ա Մ Ա Ր Դ Ի Ն